

VII. КРИТИКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

РЕЦЕНЗІЯ

на науково-методичні документи до Українського біографічного словника

В Україні Інститутом біографічних досліджень на базі Центральної наукової бібліотеки ім. В.І.Вернадського започаткована конче важлива і актуальна справа — створення багатотомного енциклопедичного Українського біографічного словника (УБС). Завдання його — показати через призму життєпису видатних діячів, передусім українців, внесок України у світову цивілізацію. Поєднання науковості і популярності дасть можливість широко користуватися словником не лише фахівцям, а й широкому загалу. УБС, безумовно, посяде належне місце в серії багатотомних видань, які готуються в Україні: "Книга пам'яті", "Звід пам'яток історії та культури України", "Реабілітовані історією". Колектив Інституту біографічних досліджень, плідно попрацював над комплексом матеріалів науково-методичного характеру, які закладають підвалини майбутньої роботи. Внаслідок активних дискусій не лише щодо загальної спрямованості матеріалів, а й практично кожного положення, на високому теоретичному рівні були підготовлені науково-методичні матеріали: "Редакційна інструкція", "Алфавітний словник Українського біографічного словника" та ін. У цілому ці матеріали заслуговують позитивної оцінки і, безумовно, нададуть значну допомогу у відборі персоналій та підготовці текстової частини. Проте, з нашої точки зору, вони вимагають певного вдосконалення, уточнення ряду формулювань, змін структурного характеру.

Це, перш за все, стосується критеріїв відбору персоналій до словника, визначення яких повторюється в зазначених документах з деякими варіаціями.

Досвід роботи над "Зводом пам'яток історії та культури України" підтверджує, що визначення критеріїв поцінування об'єктів є одним з найбільш складних моментів підготовки видань енциклопедичного характеру. І справа не тільки в чіткості формулювань основних принципів відбору персоналій, а й у суб'єктивності змісту самих понять "міжнародне значення діяльності", "найбільш відомі постаті", "вагомий внесок", "порівняно маловідомі діячі" тощо. Тому теоретичні моменти необхідно доповнити конкретними рекомендаціями щодо механізму застосування зазначених критеріїв на практиці. Йдеться про створення певних органів (редко-

легії, наукової ради), їх склад, повноваження, порядок обговорення і затвердження попередніх списків та ін. моменти діяльності, що саме й забезпечують об'єктивний, науково обгрунтований підхід до відбору персоналій.

Крім того, доцільно замість окремих різних за тематикою методичних матеріалів підготувати єдині "Методичні рекомендації", які б охоплювали весь комплекс проблем підготовки УБС, мали теоретичну частину з узагальненням досвіду вітчизняної й зарубіжної персоналістики й біографіки. Одночасно це дозволило б уникнути повторів та розбіжностей у формулюванні принципових моментів, у тому числі й критеріїв відбору осіб.

Серед інших побажань слід зауважити на таке:

– При опрацюванні джерельної бази видання слід звернути увагу й на матеріали, що зберігаються в музеях. Це т.з. "особисті фонди історичних діячів", колекції пам'яток особистого походження, які містять меморіальні речі, власні рукописи й оригінали праць, анкети, автобіографії, листи, фотографії, щоденники, спогади тощо.

– В розділі редакційної інструкції, присвяченому побудові біографічної статті, доцільно було б проілюструвати прикладами всі пункти, особливо ті, зміст яких не зовсім чіткий. Не зрозуміло також, в яких випадках має згадуватись соціальний стан особи (в тексті "в разі необхідності") чи належність до політичних партій.

До цього комплексу документів необхідно додати зразки статей з усіх видів біографій – так звані "Типові статті". Тоді численні автори матеріалів УБС будуть ознайомлені не лише з загальними науково-методичними міркуваннями, а й конкретними прикладами написання статей. Це значно полегшить роботу як авторів, так і редколегії.

Ознайомлення з матеріалами показує, що успішно завершено перший важливий етап у підготовці цієї потрібної для України роботи в час її становлення як незалежної держави.

Завідуючий відділом історико-краєзнавчих досліджень Інституту історії України НАН України,
доктор історичних наук

Горбик В.О.

Старший науковий співробітник відділу,
кандидат історичних наук

Піскова Е.М.